

JEVGENIJ JEVTOSENKO:

A HUMOR

Cárok,
császárok,
fejedelmek,
urai földnek, tengereknek,
parancsukra masírozott a seregek sora
de a humor

— so ha!

A nagyfejük gögös palotáiban, fent,
kik ott kedvükre lustálkodtak,
egyszer a csavargó Aesopus megjelent
— s ők látszottak legottan koldusoknak.
Arcán

a napszínű rozsdas
s ahogy a szobába lépett
a képmutató útszélességet
egy perc alatt

Naszreddin Hodzsa
mint a sakkbábokat habókjaival
szerte szórta!

Szeretnék
a humort
kenni —
de a humort nem lehet megvenni!
Szeretnék

a humort

ölni...

De minden bicska bele fog törni!
Harcolni ellene — nem könnyű dolog!
Vágták, gyilkolták szakadatlan.
Lemetszett feje már ott imbolygott
a lánzszahegyen, a magasban.
De alig perültek meg a bohóc-dobok
meséjükbe rikácsolt
s integetett:

»Kukucs! Itt vagyok!«

vánszorgott
a vesztőhelyre.
Egész lényében összeomlott.
»Meghaltam. Nesztek!«
Mikor egyszerre

a rossz kabátkából
kibomlott
karja gúnyos jelt lengetett:
»Ezt nektek!«

A humort már zárták börtönbe,
de ott is mindenkivel kitölt.

A falakon,
a rácsokon

egy pillanat —

és áthatolt!
Mégfázva, rossz köhögést hűzva
mint egyszerű sorkatoná:
csaszuska-puska

rohamozott ő is
mikor lángolt a Téli Palota.

A dühödte szemeket jól állja,
fölényesen legyint,
és néha a humor

még önmagára is
— humorral tekint!

Száz csapdájú. Csavar. Furfangol.

Lelép mindent
s mindenkin átmegegy, aki él!
Igy hát —

viruljon örökké a Humor

ez a — bátor, derék legény!

Tamkó Sirató Károly fordítása

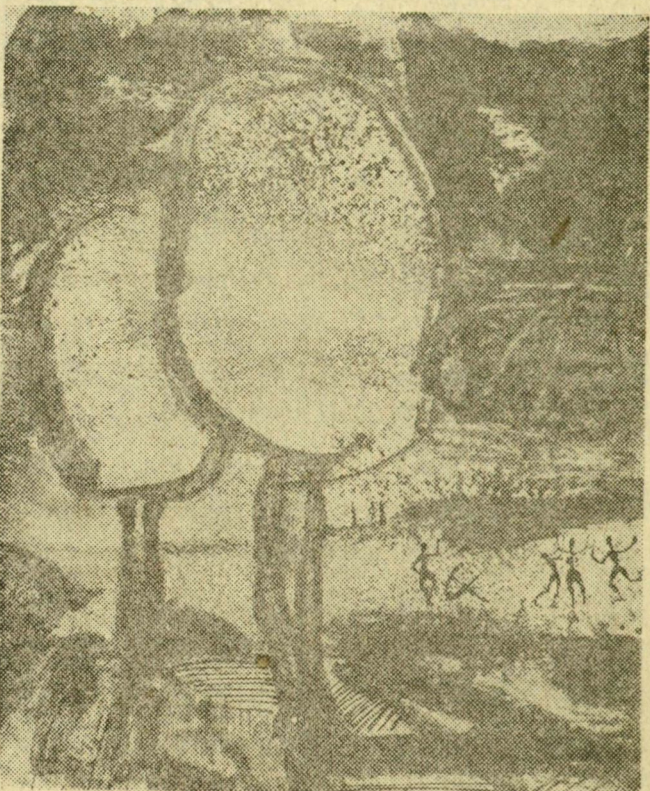
SZALAY FERENC

ANYA

TÓTH SÁNDOR

VÁSÁRHELYI MADONNA

FÁK JÓZSEF

FÁK

Borsi Darázs József:

Ének a faluban

Csendesek a mezei férfiak. Asszonyaik sem feleslegesen nevetgélők. Ha azután mégis megszólalnak, vagy nevetnek, hangjukban, jókedvükben annyi a mélység és magasság, mint a tenger, vagy az ég.

A préház homályában olyan az este, mint a borszagú alagútban: borzongató, zsebekben kotorásztató. Akadna-e gyufa? Mert itt a szőlőhegyen még nincs villany.

Most ebben a homályban a várakozás van a legerősebben jelen. A borok elképzelt ízei, fényei és heve összegyűjtötte a pinceajtó küszöbén a karófaragókat, a fattyazókat, kapásokat, egy-két kiváncsit és a gyerekeket. A gyerekféle legszívesebben hazaindulna, elunta magát, álmos is, bort sem kap, de hosszú is, meg sáros is az út a faluig, innen pedig több kocsi is indul majd, ott várakozik köztük egy gyékénnyel takart szekér is, a lovak pedig mintha éreznék, hogy boros ember kezében táltossá kell változni majd még a táltosnak egyáltalán nem való vén lónak is.

A préházban a szerszámokkamra mélyén a kályha megvillantja lángjait, de meleget egyelőre nem bocsát ki magából, inkább füstöt ereget úgy, hogy meg is köhögte a kályha előtt terdepelő asszonyt.

Igy is csupa öröm a szobába lépni. A ház előtt olyan erős a szél, hogy majd fellöki az embert, de ez még a kisebbik baj, a nagyobb kellemetlenség, hogy körme van.

— Phú, de büdös ez a füst! — mondja az egyik belépő, aztán megiscsak becsukja maga után az ajtót, mert a szél ide is utánafutna, pedig elég volna már belőle.

Amint fogy a füst, úgy erősül a meleg. A kályhában ropogva, pattogva ég a tavalyi venyige és a fényétől pirosas világosság dereng a helyiségben. Néhányan a lócákra vetjük magunkat, a türelmetlenebbje csak úgy állva falatozik, hogy minél előbb nyakalhasson. Ezek lesznek majd az úton az izgágák vagy a bóbiskolók, pedig olyan csodálatos az útról elének tárulkozó tájék. Most kapaszkodik fel a kéthelyi hegy mögül a kelő hold s gyöngye ezüstje fehéren folyja körül a hegyormokat, aztán előmlik a völgyeken végig, az apró ablakokon át asztalunkra is tévedt holdsugár s különös fényléssel ragyog néhány üveg poháron.

— Hát ének? — teszi fel a kérdést — valaki, de csak az összekocintott

poharak csilingelnek. Némán szede-
lőzködünk. A préházajtóban kívülről nagyot csikordul a kulcs. Az első kocsi már zötyög is a meredek úton lefelé. Megcsörren a féklánc. A főszél már nem is goromba, hanem kegyetlen, aki füttyörészni próbált, hirtelen abbahagyta, úgyse tudna versenyezni a széllel, füttyül az mindnyájunk helyett is. A kanyargó út két oldalán sűrűsödő erdő fái reszketve suhognak s úgy tűnik, mintha minden egyes ág külön-külön is sírna, füttyörészne. Ijesztő hangokkal zúg a hatalmas kórus.

Lassan elmaradnak az erdők. Már látszik a falu legszélső házának két ablakszeme, amint sárga ragyogással hívogatóan felénk tekint. Sietünk. A legöregebb ló is paripává változik és a kövesúton repül a kocsi, biztatjuk mi is, mert a szabad mezőn, ahol semmi sem állja útját, hatalmas süvöltéssel nyargal a szél, fülünket marja, de énekhangokat is sodor felénk.

Csodálkozunk!

A jó lovaktól húzott kocsikon azok énekelnek, akik lehagytak bennünket? Boros emberektől túlságosan szép volna, amit hallunk, meg azután nem is úgy hangzik, mint amikor az Isten szabadege alatt dalolgat valaki.

Az énekekben gyökerezik a tiszta öröm. A dal megtart minket a vidámságnál és nem engedi elhatalmasodni rajtuk a csüggedést vagy az unalmat. Az ének a lélek szárnya és erőt kölcsönöz, hogy többre merjünk vállalkozni, mint a daltalan ember. De hát honnan száll felénk, élénk és körénk ez az ének, amelyben benne zeng — most már kihetően — a bársonyos női hang és harangozik néhány férfihang. Szokatlan is, talán rádió énekel, de nem lehet, mert muzsikaszó nem kíséri és nem is, olyan iskolázott az éneklés, csak szép. És lassan megoldódik a rejtély, ami vég-eredményben nem is rejtély.

Az iskolaépületből hömpölyög széjjel a dallam, mint valamely csodálatos zeneiség hullám és bemegy a füleken, átrezeg a lelkeken és megmarad a szívekben.

Most már lépésben hajtunk, hogy a kocsizörgés, zötyögés ne fosszon meg bennünket egyetlen ütemtől sem. A szélről is megfeledkezünk, és mint a megigézettek, minden idegszálunkkal részt veszünk az éneklésben, pedig csak hallgatjuk.

A kocsik népe megelégnék s egy férfiszájról dicséret szó hangzik el, valamelyik asszony pedig felnevet s mintha vadgalamb búgna, gyöngyözve száll a nevetés, majd lassan beolvad az énekhangokba, mert most már ott kocogunk, ahol a nagyablakú házból az énekhangok kiszállnak a fekete, szeles, hideg éjszakába. A holdnak a felhők mögé történt elbujdosását nem vettük észre a nagy figyelmünkben, belefelejtkezésben.

Vágyaink, örömeink nőnek ki a dalból. A szekerek már beletűntek az éjszakába, és én néhányad magammal a nyíló ajtón át belepek egy nagyocskos szobába, ahol nem is kórus énekel, csak néhány férfi — fiatal és öreg — meg leány és asszony dalolgat, de nem úgy, mint régen, amikor még a bor adott szárnyat a hangnak és erőt a fantáziának.

Ezek az emberek magáért az énekkért, a tiszta örömeért dalolnak és amit énekelnek, mind a mi énekeink, apáink s a mi dalaink, csupa ismerős dallam, szín, fordulat és mégis más, mint voltak a mi préházban született kedvünk énekei.

Egy pillanatra elcsendesednek. A szobába most lépett be falunk új tanítónője, még maga is szinte gyermek, de amikor szétjárja karjait és beint — Daloljatok! —, akkor én is, a látogatónőba érkezett vendég is velük dalolok. Tudom, hogyha nem volnék velük egy faluból való, talán csodálkoznának hivatlan társukon, de nem csodálkoznak még azon sem, hogy jegyzetfüzetemet belesüllyesztettem a zsebembe és úgy beleigazodom a hangba, mintha egyetlen percre sem távoztam volna körükből.

Felejtve az egész napi tájékozódás fáradalmait, úgy oldódom fel a közös dalolásban, mint a komor éjszaka a hajnali fényben...

(Folytatás a 6. oldalról.)

Nem mind az az okos ember, aki tükörből fészülködik. Lehet vödörből is.

*

Dologban telik az idő.

*

Ó áldott, nagy, dicső, gyönyörűség semmittevés. Nincs nálad külön valami a világon.

*

Nevetni mégiscsak jobb, mint sóhajtozni, mikor ügyis egy a fizetés.

*

Az otthonvaló kútnak a vize szokott mindig a legédesebb lenni.

*

Lehet százféle ágy is a világon, de mégiscsak az a legjobb, amelyik otthon van.

Nagy szívességeknél mindig meg szokás az árát venni. A szokások változnak, velük változik az ember is.

*

Sötétben sok minden meg-
esik.

*

Annak, akit agyonütött az istennyi, teljesen mindegy, hogy milyen istennyi ütötte agyon.

*

Ha sár van, akkor az ember talpa éppen olyan sáros, mint a kutyaé. Nincsen abban szőmélyválogatás.

*

Nagy öröm az, ha az embernek valamely elve a világos életben is beválik.

Beszédesen igazolja a mintegy félezer mondanékból kiragadott fenti néhány gondolat is Móra Ferencnek azt a megállapítását, mely szerint Tömörkény »gondolkodónak is volt akkora, mint művésznek«.

»Filozófiája is csak az övé, idegen márkát nem talál rajta. Pancsolatlan nektár, semmi kevert íz rajta; ami íze van, az csak a magáé: lehetne gazdagabb, ingerlőbb, fűszerebb, de nem lehetne tisztább és kristályosabb« — állapítja meg másutt Móra.

Tömörkény elmés mondanéjai nem klasszikus értelemben vett aforizmák, nem is gyémántporlatok az aforizma történetében, nem föltétlen igazságok, hanem jórészt filozófiába fojtott liraj önvallomások; az irodalmi ötvösmunkának sem remekei, de mint eszméj ítéletek, előremutató, elmés, magvas mondanéok a dolgos és hősies emberségről, a paraszti valóságról, a vízenjárók és kétkezi munkások küzdőhányódó életéről és mint a paraszti élőbeszéd fordulatai kallódó magyar érkekek, melyeknek külön könyvbe szerkesztését megtisztelő kötelességünknek éreztük.

A gondolat tehát valóban csak »félénk madár« Tömörkény írásaiiban. Nélküle azonban írónk életműve nem szólítaná korunkat, művészete pedig Anatole France hasonlatát alkalmazva — »olyan lenne, mint az erdő madár nélkül«.